

P I Z

ČASOPIS PRO PĚSTOVÁNÍ ASTRONOMIE A PŘÍBUZNÝCH VĚD

ČÍSLO 1. LEDEN 1936 - ROČNÍK III.

V záři Helénského slunce

OBSAH

Slepej mládenec: Proroctví na r. 1936. - Kepke: Monolog Cassiopei - Sték: Průvodce poetikou - Věkánývstvo a Ivstvo: Libomudrava hvězdonatá. Dr. S. : Kalendář . - Drobné zprávy - Ze světa hvězdářů - Z dílny hvězdáře amatéra - Zprávy sekcí - Co pozorovati - Jak pozorovati - Zprávy ze Společnosti - Zprávy Lidové hvězdárny Štefáněkovy.

VYDÁVÁ ČLEN ČESKÉ SPOLEČNOSTI ASTRONOMICKÉ J/ ŠTĚPÁNEK

Ú v o d e m .

Jediná řádka stačí, aby plně osvětlila oblíbenost P. I. Z. Jediná řádka mluví za všechno: do třetího ročníku humoru, smíchu, zábavy, do třetího ročníku P. I. Z. !! Ano, vcházíme do třetího ročníku, a jako v minulých dvou létech, v době nejhorší krise jsme nezapomněli na nejdůležitější složku života, na humor, tak i v tomto ročníku chceme přinášeti smích, smích, a zase smích. Zapomeňte na strasti denního života, a pojďte s námíve šlépějích Mardenových, pamatuj každý, že jen "veselou myslí dobudeš světa". A proto pojďte s námi vesele dobývatí svět.

Do nového roku 1936.

Redakce PIZ přeje všem čtenářům šťastný nový rok, meteorářům, aby v maximu bylo vždycky jasno, sluníčkářům, aby se vydařilo zatmění, a aby s početnou československou výpravou se ho mohli zúčastnit, proměňářům, aby každý objevil alespoň jednu proměnnou, nebo Novu, správě hvězdárny, aby měla velké návštěvy platících, výboru ČAS, aby valná hromada se odbyla bez ostudy, xříf a aby Společnost získala alespoň 100 nových členů, Říši Hvězd, aby se stala soběstačným časopisem, oblíbeným nejen obsahem, ale též cenou. A pozorovatelům konečně přejeme především, aby v pozorování našli odpočinek po celodenní práci, a v PIZ svého věrného přítele a kamaráda.

- o - o - o -

Prorocství slepého mládence pro rok 1936 potažmo
k České astronom. spol. a
jejímu členstvu.

Pro rok 1936 vyskytuje se pro členstvo ČAS několik velmi kritických dnů. Je to především Nový rok, který někteří členové ztráví za asketického odříkání s flaškou sodovky, kyselou okurkou a herynkem, potom to bude 8 únor, kdy nastá-

ne třídění duchů, spravujících osudy obce astronomické, což se neobejde bez prudkých debat a kontroversí. Po tomto dni nastane deprese, a pomalé uklidnění rozbouřených živelů, a Č. A. S. nastane nový život v míru a pokoji.

Pozorovatelé meteorů v pražské ddbočce kteří si dosud stýskali na nedostatek pracovních prostředků, především ~~skokkxix-~~
~~kxxk~~ osvětlovacích stolků a baterií, budou podarování krásnou petrolejovou lampou, se slunečními hodinami, a automatickým hlasatelem souhvězdí, což nesmírně ulehčí práci zapisovateli, který nebude muset hlášení opravovat, ale naopak bude též moci pozorovat Perseidy, kdy bude mít frekvenci 2x tak velkou jako Šek. Na hvězdárně se budou pozorovat zákryty hvězd měsícem, k čemuž bude ochotně asistovat výbor ČAS, který převezme též službu časovou. Přijde-li zákryt do hodin přístupu obecnstva, bude po ten večer hvězdárna uzavřena, aby pozorovatelé nebyli rušeni. Lamy na Lanové dráze, budou dány do obsluhy ČAS, a v případě potřeby budou moci být zhasnuty. Noční letecká cvičení se budou konat jen za nepříznivého počasí, nebo budou přeloženy na dobu denní, aby reflektory nerušili astronomickou vědeckou práci.

Po této době radosti a míru, nastane další kritický den, a to den 1. října, kdy ~~maxxxxkxkx~~ odejde záslužný redaktor PIZu na dvouroční dovolenou. Po tuto dobu převezme totiž ~~našxxx~~ redaktora stát do úschovy kasárenské, kde bude ~~mu~~ krátiti dlouhou chvíli kasárníkem, a podobnými žertíky, Nenahraditelná ztráta redaktora Šeka však nebude mít vlivu na další vycházení PIZu, což jistě vezmou všichni štenáři s povděkem na vědomí, třebaže budou vyslovovány určité obavy, co do obsažnosti časopisu. No a potom se převalí měsíc prosinec, se Sylvestrem, který většina členů ztráví mimo svůj byt. Tím nastane rok 1937, jehož proroctví přineseme až za 12 měsíců.

Slepej mládenec.

M o n o l o g Cassiopei.

Já královská manželka vznešeného Cephea, krále Ethiopů, položená jsouc výhodně na obloze, mohu pozorovati vše, co se pode mnou děje. Puzena jsouc c zvědavostí nahlížela jsem na jaře a na podzim v noci, co se to na Petříně pode mnou kutí. Nedivte se, že mám zájem o tuto pražskou periferii, neboť již před 300 roky, kdy se mi na spodní části těla rozsvítila nova, byla jsem odtud podivnými lidmi obtěžována. Vzpomenuli si na ten čas, běží mi mráz po těle. To byl poprask v národě. To takhle jednou za večera, když mi začla nova svítit, vylezl nějaký hvězdář na Petřín s otáčecí mapou a celý rozrušen mým zjevem běžel k nejbližší telefonní budce a telefonoval císaři Rudolfovi, aby se jen kouk na tu moji parádu. Bůh ví, jakým způsobem se to dověděl redaktor Expresu a už to bylo: pomluva za pomluvou se sypyla o mé pověsti, že prý to mám z poměru s kolegou Perseem atd. Večer bylo boží dopuštění na nábřeží. Policajti s halapaftami měli co dělat, aby udrželi dav na uzdě. Jedním slovem řečeno, byl z toho takový rámus v národě, že jsem uznala za záhodno sfouknout novu a od té doby ^{jsem} žádný biograf lidem nedělala. A taky ho nebudu dělat těm divným potomkům, co se usídlili na Petříně. Bylo mně to hned divný co se tam bude dít. Nejdřív jeden pán z Dobrichovic přivezl na kolečku trochu cihel. Pak přitáh pytlík cementu a nechal to do jara uležet. Trvalo to několik dlouhých roků, než jsem se dočkala a dověděla, že to jako bude hvězdárna. Konečně jim to stavitel postavil. Nejdřív jeden a pak ještě dva poklopy se štěrbinou. Jednou z večera když jsem vylezla za Hladovou zdí vřděla jsem toho mladýho pána, co mu chcipla ta čubička Dolina, když vešel jako vždy do kopule. Hned jsem viděla, že to s ním není jaksi v pořádku. Místo, abych slyšela veselý skautský „ahoj“, uslyšela jsem hrozné skřípání a vzdechy, ale to nevím kdo je dělal. Pak po divokém vrzání pootevřela se štěrbinu tak asi na 20 cm. Aha, řekla jsem si, dál to nejde, to je

první případ astronomické zácpy na hvězdárně. Oči mně lezly z důlků, když jsem viděla, jak se tou nepatrnou štěrbinou protáh ten pán a po žebříčku si to trajdal na vrchol kopule. Odtamtud násilím otevřel štěrbinu. Jinak však nemám strach z toho instrumentu, co na mně vystrkují. To je na mně krátký, taková uříznutá roura. Co je v těch druhých poklopech, ani nevím, mají to pořád zavřený. Čemu jsem se divila, byla stavba záhadného domku na baště. Původně jsem myslila, že to je jen ~~man~~ für Herren, neboť hned brzy na to si vystavěli menší trochu dál. Pak jsem si vzpomněla, že na baště ještě žádnou kanalisaci nedělali. Pak tomu udělali odjížděcí střechu a mohli se přetrhnout, než ji od-táhli nebo přitáhli. Konečně jednou začli všichni rvát: malý, ale náš. Teď jsem viděla, že to je fotografický atelier. Taky jsem se dočkala, že jeden čanoun namířil tu pastičku na mé tělo. Toho jsem nesnesla a rozhořčeně se obrátila k aparátu zády. Jsem zvědavá, esli si to dá za rámeček. Nerada bych viděla, aby se ve hvězdárně o mně povídalo. Bohužel z mé perspektivy nevidím, co se uvnitř děje. Jednou jsem jen tak zaslechla, co si tam o mně vypravovali. To bych si vyprosila. Kdyby se to mělo opakovat, byla bych nucena požádat Persea, aby až bude v srpnu zase pouštět dolů ten kometární trus, prásk do těch prádelních hrců a bude hromadný funus na hvězdárně. Člověk, aby vyletěl z kůže. To si vyzpomínaj takový novoty. Jako ten Novák a Klepeště. To si vzpomněli, že náma rozparcelujou podle Delporta oblohu. Jen ~~man~~ ať se namáhají, miláčkové. Já se roztahnu, jak chci. Mně nemá nikdo co poroučet. Ale to jsou eště drzejší lidi na světě. Jako ten profesor Richard v Belgii. Chudáček myslel, že ho pustím k sobě. Řekla sem si: tak do třinácti kilometrů s dost. Hezky jsem mu přidržela ten pytlík s plynem a ani s e nehnul. A ebych se vrátila k tý hvězdárně. Dosud jsem nevěděla, že se v kopulích topí. Zdá se mi, že to tam jednou jen zkoušeli. To tak jednou odpoledne z kopule, co je ten kraťas, se začalo kouřit jako z fabriky. Lidi, co byli na terase, měli z toho námamnej plesýr. Miň radosti měl ten pán od dalekohledu. Furt hledal tu spodničku co do ní při pozorování

vání strkal hlavu a vona zní byla hromádka popela. No hotový krematorium. Ten pán nevěděl esli má utíkat pro stříkačku nebo má křičet, ale poměvadž už nic nehořelo jenom podium, tak na něj pliv a bylo to dobrý. Ježíšmajrá já tady kecám takový hlouposti a tamhle de kolega Hadonoš. Poklona, vašnosti.

Dobrej večer, haudůjůdů.

Ale, nestojí to za nic.

To našinec se taďy musí věčně dřít s tím salámem. Řeknou mi, není to trápení zvířat od toho Zeva? Člověk má na věky dělat strašáky mělejm d ětem. Tuďale kolega Vozka pouďal, že má dost toho věčnyho trápení a že tu kozu utopí. Dyk co má našinec dělat. Můžou se voni dnes vrátit na zem?

Chraň pánbů my královny nemáme žádný šance.

No viděj a to je taky zrovna u mně. Já bych musel doďe dělat nádeníka. Koukál jsem předešle na Národní tříďu a voni tahali zrovna takovýho hada a dávali ho pod chodník. Ježíšmatjá to vám byla dýlka.

To sem si řek: to tahat nebudeš. Taďy se člověk nemá zrovna doďe, ale aspoň je to jistý. Moje sezona na nebi je v lé tě a to to ujde.

V zimě pak šlajfuju po celý Mléčný dráze.

To si můžou gratulovat, že nejsou cirkumpolární.

A pak je člověk pod penší.

Povíďal můj královskej choť, že se dá omladit.

A voni taky,né?

To sě ví, fešáčku. A pozvu ho pak do naší vily u moře.

Ale voni sou ještě dychtik osoba. Nic nafoukaná, to je správný. To tamhleta panna,rači nemluvit. Vždyť to známe. To máte od božího rána: maluje si to pysky, pudruje se to, a to jen pro toho Herkula.

Fí, Herkules, věřte mi pane jíďlonoš, či hadronoš / né Hadonoš, já bych ho nevystála. Nemůžu hocejtit voď tý doby, co vyklizoval ten Eustachův chlív. To mají, jako toho Vodnáře. Celej den slejvá vodu do Mléčný dráhy. To dovede přece každá mlikařka.

Milospaní, esli pak věďí, co se letos vlastně tancuje?

Ále, myslím že se letos ujeme ten epicikl kombinovanej elipsem.
A je to těžkej tanec.²

No ani ne, te je jen k ukřácení chvíle. Vědí, to co je teď každyj den ten fajfoklok s neneským džezem.

No tak děkuju milospaní, děkuju, ale už zas musím běžet.

Pokona, poklona. Takovej hadronoš, s tím sem se vytrhla. Fí, dyk vypadá, jako hadrovej panák. Ale ňák to sem táhne a zavání vod toho Herkulesa. To sou takový móresy. To jako na tom Petříně.

Ondyho jsem koukala, že tam budou dělat růžovej sad. Těšila sem se, jak se za vlahých nocí nadýchám vůně růží, a bác. Navezli tam plno ňákýho smradu, zapíchali pár kolíků, a vodili na to lidi se koukat. Hrála tam muzika, a hele, já tady za toho povídání ani nekoukám, a div sem nezakopla vo spodní kulminaci. Jó, tak teď to bude blbý, s kopce to šlo, ale teď to pude nahoru, fuj fuj, to se to blbě dejchá, dyby si člověk aspoň moh na chvíli sednout, ale to nejde. Eště že to Sluníčko už leze, aspoň se vohřeju. Fí, fí.

J. Klepešta.

Štěk:

P r ů v o d c e p o e t i k o u .

Poesie. Jak krásné to slovo, plné netušených obrátů slovních i ručních. Když za večera v dusných města zdích kol čela starostí se věší příze, jak často náhle zadívám se po polích nebeských. Na nebi jak plá ~~synonymum~~ synonym na místo daka tchýně, že až se Vozka utápí v Orchestru Kozím víně. Pan Kules se řehtá do hrsti, na Pannu panenkou mrká, a po nebeským kameni Velkej vůz s malým to hrká. Křídlokůň pod svými kopyty vyráží létavic jiskry, a Orion Maršner po vánocích ukládá staré cukroví na příští rok. Na vánoce maminky kuchaly ryby, následkem čehož se určité chyby v atlase staly. My bychom to sice neříkali, ale von Rybám někdo vodrbal šupiny pro štěstí. Tím pádem zmizely alfa a beta, a dalo to práci, na nebe je přilepiť sindetikónem. A protože průvodce není pro legraci, než na hlavu dostanem, končíme honem.

Libomůdrava hvězdonatá,
aneb
přehled prostranstva vesmírnatého.

Hvězda je ve velikých dálkách v prostřanstvu vesmírnatém v noční době svítící těleso. Hvězdy jsou ve prostřanstvu ve dne v noci, ale oko lidské je vidí jen v noci ze stína Zemuny. Ve dne září zlaté Sluno tak mocně, že hvězd slabá světla mizejí.

Koperníkova
soustava

slunečná je přesný popis poloh hvězdnatých ve prostřanstvu vesmírnatém, v němž nejmocnější hvězda - Sluno - tvoří středisko soustavy celé, v níž ostatní hvězdy kolem Sluna putují v podřízených polohách.

Mléčná dráha je na obloze nebeské veliký, široký, kruhovitý pás ve veliké dálce, v němž hustěj hvězdy uloženy jsou než na jiných místech. Pěkně je viděti za jasné noci. U Řeků tušil Démokrit hvězdy ve dráze, za nové doby dalekohled Herschelův doložil.

Nebesá je nad hlavami našimi modrá, vysoká prostrannost, v níž za dne ~~ane~~ vysílá Sluno světelné prýsky a za noci viděti na ní četné třpytivé hvězdy větš a menš. Jinak též nošena bývají nad knězem, kterýž třpytoslávou pozdvihuje, a požehnání udílí o průvodech božítělových a vzkříšení. Též nad loži mocných uměle zobrazována bývají, či jinak imitována.

Nekoneč-
no je ve prostřanstvu vesmírnatém obsaženo jako rozsáhlina prostoratá, která podle čujby zorebné a dle obrazivosti myslebné nemá nikde počátku ani konce, a proto nekonečnem sluje. Časové nekonečno je ~~kre-~~

je tervava nekonečná.

O b l o h a je část světa nad hlavami lidskými do nekonečna sahající, podobná klenbě veliké, též půlkuli, nad míru půvabná, zdánlivým klidem se vyznamenávající. Ve skutečnu konány v ní všeliké hýbavy.

P r o s t o r je bezhámítá rozsáhlina prostupitelná do nekonečna vedoucí, takže nejenom čujbou zrakovou nepostihuje člověk kraj a konec prostora, nýbrž ani myselbou, ani počtem, ani žádným jiným způsobem.

Ptolemaiova soustava Zemnostřednatá je přesný popis poloh hvězdnatých ve prostranstvu vesmírnatém, v němž Zemuna, jinak Zem uprostřed jest, a kolem které všechny ~~ostatní~~ pohyby ~~jiných~~ hvězd a bloudic konány jsou.

R y c h l o s t je postupná hýbava z místa A do místa B. Postup hýbavy ve prostranstvu je veliký a různý, což poznati přesně na rychlém putu oběžnic. Podle Empedokla putuje Slunosvětlo k Zemuně podle Römera rychlostí 300000 km za vteřinu.

S l u n o je střednatá hvězda ve soustavě slunečné, podle Koperníka určené. I ono je velmi veliká hámitá kula, mnohokrát větší nežli kula Zemuny, páčeňť její průměr na 109 průměrů Zemuny. Každá hvězda stálice sluje jinak také Slunem. I jest jich mnoho.

Slunovrat Kozroha je odlehlota Zemuny ode Sluna nejmenší a obě hvězdy sbíhají se hvězdoivstvem Kozroha v jednu přímku, a odlehlota Zemuny ode Sluna začíná tímto okamihem býti menší. Proto Slunovrat/ ač Zemuna /.

- Slunovrat Raka** opak Slunovratu Kozroha. Odlehlotá Zemuny od Slunce největší, tímto okamihem začíná býti kratší.
- S v ě t** je povrch hámité hvězdy Zemuny, kde lidé žijí, a práce své k prospěchu vědstva konají, leč často v jeho nepros-
pěch, jakož i vše co kolem něho je.
- S v ě t l o** je zrakový pocit vzbuzený chvějstvem tenýra světového se zvelastým dojmem barvy. Že je světlo pocitem, doloženo nejlépe javem snovým, kdy ve spavbách jsou dojmy světelné prostorové promítavé i odrazové.
- T e m n o** je pocit nedostatečnosti světedlné, to je slabé dojmy svítivem buzené. Temno zrakové může býti různě způso-
bené: zákrytem Sluna, stínem, někdy chorobou.
- V e s m í r** je veliký obor předmětenstva zemunatého i nebeského. Vesmír je bytost složená ze prostora bezhámitého, do nekonečna na všechny strany sahajícího, a z hámitenstva prostor vyplňujícího a přezozličně složeného.
- Vzduch** je smíšenina dvou plynů, totiž kyslíka a dusíka, kterou celá Zemunokula obalena jest jako pláštěm sahajícím do výšky asi 500 km.
- Zem** je tělo hvězdy hámité, složené ze živlů tuhých, tekutých a plynatých. Vedle skladby živlaté je na Zemi důležit ~~ix~~ tvar kulatý a stavby různé tepelné, jimiž ovládáno pásmo buď rovníkové, nebo točnové, nebo mezilehlé.
- Zemuna** jinak Zem je veliké těleso jako hvězda nebeská, jedna z oběžnic ve soustavě slunečné. K ní náleží Luna jako souputník čil trabant. Zr Sluna přichází na ní teplo a světlo, čímž vzbuzován život ústrojenstva.
- Zvířetník** též zvířekruh je soubor souhvězdí čil hvězdovstva na myšlebné cestě Sluna/ ač Zemuny /.

Jako každoročně po utržení data sylvéastrovského nahradíme zbylý papudekl novým kalendářem. A trhání lístků počne nanovo. Málokdo z lidí si pomyslí, co útrap a mutací dalo porřízení takového kalendáře. Nejdříve si lidé všímali dnů a nocí, jejich střídání, a pohybu měsíce. Tak vznikl první měsíční cyklus, kterýžto se ještě udržel při vydávání měsíčníků. Měsíc byl nejdříve siderický později na nějakém pravoslavném synodu našli měsíc synodický. Potom Egypťani vynašli rok, kerej měl 365 dní, a proto zůstával za naším rokem pozadu. V Babylonii nějaký hvězdář vobjevil asi 3000 let před přistěm periodu, kerou podle své Sáry nazval Sáros. Děsná hlína v kalendářích byla v Řecku, kde si kalendář dělал purkmistr podle své potřeby. Tak někerej si nějaký den přidal, přetáh to přes půlnoc, a vedle rámusu utrápenej paní eště kulhalo astronoické badání. V Římě kulhal kalendář tak, že ho nějaký Sosigenes musel léčit, a spravovat. Proto tento kalendář jmenujeme juliánský. Ten měl dvanáct měsíců, čímž se dostal kalendář nynější. Opravil ho eště nějaký kráter Klávius - možná že to byl páter, já to určitě nevím - kerej na to nachytl papeže Řehoře. Tento pán měl radost, že se tak lehko zvěční, a reformu provedl. Vynechal jednoduše 10 dní, což vzbudilo značnou nevoli a odpor pozorovatelů meteorů, neboť byli tak vokradený vo cenný pozorování, a ve výroční zprávě Říše hvězd nastalo proto chaotické rozpoložení. Eště štěstí, že těch deset dní bylo vynecháno v říjnu, a né v srpnu. Vypadly tak sicejc Džakobinidy, ale aspoň Perseidy se vydařily.

Kalendář Gregoriánskej už zasejc nevyhovuje, a má se dělat další reforma. Někerý pověřčivý astronomové chtěj dělat kalendář třinácti měsíční, ale to by prej potom svět vůbec nevyšel ze smůly a kríse. Začlo se to nejdřív se služným, ale pak se vod toho uteklo. Ten 13 měsíc se má nazývat sol, poněvadž bude solí v očích všech zaměstnavatelů. Konečné rozhodnutí bylo dáno výhoru ČAS, následkem čehož byl kalendář na dalších 100 let zachráněn.

D R O B N Ě Z P R Á V Y .

Obraz na obálce představuje amatérského astronoma v dobách rozkvětu Helady export na každou pleť. Hellénové prosluli zvláště Ptolemaiovou soustavou, která dnes je opuštěna.

Z Ě S V Ě T A H V Ě Z D Á Ř Ů.

Celý svět byl udiven, když Schiaparelli objevil na Marsu proslulé kanály, čímž bylo dokázáno, že kanálie nejsou jen součástí Země, anobřž celého vesmíru. Schiaparelli nazval pozorované útvary úžiny, z čehož vzniklo české slovo kanály, čili stoky. Tyto stoky se stékají podle nových výzkumů v optickém klamu.

Z D Í L N Y H V Ě Z D Á Ř E A M A T É R A .

Chceme se pokusiti objasniti čtenářům, jak vypadá dílna amatéra, připravujícího články do Říše hvězd, eventuelně do PIZu. Tedy: na stole jsou rozloženy knihy anglické, francouzské a německé, a příslušné slovníky. S těmito pomůckami je každý článek i drobná zpráva hračkou. Pro drobné zprávy jsou zpracovávány: die Sterne, která je k opisování moc fajn, pročež je škoda, že se nyní neodbírá. Potom je to - ale co bychom nosili dříví do lesa, že ano páni redaktoři a přispívatelé. V PIZu je tomu podobně. Ovšem PIZ má především k ruce Říši hvězd, která je výborným materiálem ke zpracování všemožných astronomických otázek, jako : Vědecký ústav Kodak, Nebeské bombardování nad Monte Carlem, Fotografujte oblohu když není s čím, Zakreslujte meteory Vrátníkovi na záda, atd. atd.

Vedle dílny spisovatelské, existuje ještě dílna pozorovatelská, a spravovatelská, jako: pozorování, kdy která sesle se zasejc rozpadne pod pozorovatelem, a vyspravování sesle i s pozorovatelem, pozorování, kdy dostene pozorovatel šupu při rozsvěcení lampy stolní v kanceláři, eventuelně kdy kerej pozorovatel

se konečně namíchne, a rozbité vedení zpraví. Před uzávěrkou se dovídáme, že už je lampa spravená, zásluhou sl. Dolejší. - re.

Zprávy sekce pozorovatelů zákrytů.

Vk:

Pozorování zákrytů.

Měsíc jedoucí po svých vyježděných kolejkách nám někdy zakrývá určitou hvězdu na obloze/ ovšem pouze vzdálenější, než je sám měsíc/. Od novu do úplňku mizí hvězda za vnitřní části srpku /obr. 1/ a vynořuje se na ~~na~~ vnější straně, po úplňku mizí hvězda na vnější straně, a vynořuje se na vnitřní /obr.2/.

Z začátek,

K konec zákrytu

∧ je dráha hvězdy

Má-li ekvatoreálně montovaný dalekohled v zorném poli vláknový kříž, můžeme hvězdu přivést - ku př. za lémeč - krátce před vstupem na vodorovné vlákno. Výstup hvězdy bude potom blízko tohoto vlákna, pakliže dalekohled nemá zpřetrhané vinty, jako je tomu vždy na LHŠ.

Nejlépe je, připravíme-li všechno alespoň 1/4 hodiny před pozorováním, pak se jdeme občerstvit, načež na zákryt zapomeneme, a potom připravené věci opět složíme. Takováto pozorování mají velikou vědeckou cenu. Pakliže se stane, že nějaký osel před pozorováním nás na pozorování upozorní, a pakliže tedy omylem jsme pozorování vykonali, zjistíme korekci stopek a hodin, buď podle teploměru, nebo podle hexametru, s přesností na 1 metr. O tento rozdíl zákryt opravíme. Potom zjistíme osobní chybu, na př. slepotu, a podle toho rovněž chybu odstraníme. Příklad dobrého pozorování uvádíme na následující straně.

Pozorovaný zákryt : 0,0h 26m 32sec. Korekce stopok: 2m 36 sec před pozorováním a 3m 48,5sec po pozorování. Přibližná doba od pozorování je dána, přibližná oprava je 2m 50 sec. Osobní chyba je 4m 2,765 sec. Sečteme poslední hodnoty : 6m 52,756sec, a opravíme pozorovaný čas: 0,0 h 33m 14,756 sec. Nyní počkáme až dojdou pozorované zákryty v Astronomische Nachrichten nebo v podobných časopisech, přepočteme je na naše zeměpisné souřadnice, a porovnáme s našim pozorovaným časem. Neliší-li se více než 4 minuty, máme záruku, že jsme vykonali cenný kus vědecké práce. Liší-li se více než o 4min, opravíme podle toho případný rozdíl, a pozorování uveřejníme v Říši hvězd za mírný honorář. S Práním mnoha zdarů při pozorování autor.

Veliké zatmění Měsíce 8.lédna 1936.

Kdo nenadchnul by se zatměním Měsíce více, než člen sekce pro pozorování zákrytů. Je to radost být celou noc v permanenci, a vono na kenec sněží, prší, nebo je taková návštěva, že se člověk ani k dalekohledu nedostane. Vem čert všechny ty návštěvy, ale zatmění je fajn věc. Představte si, že v době, kdy je vidět v sadech jako ve dne, pojednou je tma tmoucí, Milenci se již v duchu olizují vzpomínkami na prožitý večer. Vono se to doma tak fajn vymluví na vědecký zájem, nastane houfné putovanie na hvezdarnoj Štэфánikoj, ale vlastně jen někam za ní do sadu, atd. No, dyk to známe, že. Taky sme bylý jednou mladý. No, a sme tu ešte. Tak proč to těm mláďatům s mlíkem na hubě nepřát.

Pokud se teje zatmění, tedy je částečné, nebo úplné, ale obyčejně žádné. Pan domovník na LHS má raděj zatmění v zimě a na jare, neboť to není tak nebezpečné jeho zahradě. Jako třeba vloni, že ano pane Vrátník. Ty vožraný angrešty a jahody. Eště že ty jirňny nejsou jedné, to by to tehdy bylo vypadalo jako po kobyčkách. A v Expresu jak by se to vyjívalo: Kobyčková záplav v Praze. Včera v noci sneslo se mračno kobyček ---- no, stálo by to za to ne.

H o d i n y a h o d i n k y .

ČAS, to je první podmínkou astronomického badání. Aby bylo rozumět : časem není míněna Česká astronomická společnost, která též často podobného označení užívá, ale skutečný přesný čas. Neboť bez času existovat nemůže astronomie vůbec, bez Č A S naopak dařilo by se jí daleko lépe. To však jen tak mimochodem. Upozorňujeme, že to nejsou žádné narážky, ale prosté konstatování obecně známých věcí.

Abychom se ale vrátili k času: především čas je nutný k pozorování, neboť jen ten, kdo má čas, pozoruje úkazy nebeské. Kdo čas nemá, je Č A S, kde dosud se o čas jen jedná. Doufejme, - to nás stejně nic nestojí, a je to pohodlné - že během času přesný čas přece jen pořídíme.

K určování času jsou zapotřebí hodiny, neboli cibule. Upozorňujeme důtklivě že c i b u l e , a nikoliv jířiny, kteréžto bývaly na místě hodin po zimní čas u Haydeho dalekohledu, dožírající pořádku milovné členstvo.

Hodiny jsou na LHS několikeroého druhu. Především nutno uvést hodiny přístupu pro obecnstvo, Tyto hodiny jsou proměnné, se všemi charekteristikami proměnných zákrytých, jak se každý může přesvědčiti grafem. Maximum je v létě, minimum v zimě. Pokud jde o hodiny přístupu pro spolky, liší se od prvých ještě podružnými maximy v březnu a říjnu, a minimy v dubnu a na sklonku léta. Perioda obou je jeden rok.

Vedle zmíněných hodin existují na LHS ještě několikere pendlovky, více méně přesné / obyčejně méně /, kterým se říká astronomické hodiny. Umístěny jsou v tak řečené hodinové síni. Jsou členy hnutí protikuřáckého, pročež se v jejich okolí nesmí objeviti kuřák s hořící cigaretou.

Členové výboru ČAS ~~jsou~~ mají na důkaz autority^a povolenou výjimku maximálně 3 cigaret ve dnech výborové nebo členské schůze.

Každé hodiny mají míti ustálenou teplotu^a během roku. Na LHS se vyjednává, v létě hodiny obkládati ledem, v zimě je vytápěti, aby rozdíl teplot se vyrovnaly. Zatím se přesný čas bude počítati z Castiglianovy podmínky, aby přetvárná práce byla minimální. Použito při tom bude norem pro betonové konstrukce, aby to bylo na beton.

Přesný návod a kuchařský recept k použití bude uveřejněn v některém příštím čísle FIZ. ~~Pro~~ Teoretikům, kteří by chtěli se věcí zabývati, doporučujeme vyjítí od vztahu mezi teplotou a napětím z očekávané přesnosti. Práci zdar.

Š-ek.

C O P O Z O R O V A T I ?

Lidičky a lidé.

Jsou lidé velicí, a malí, chytrí a hloupí, mazaní a namazaní, s máslem na hlavě pravým nebo falšovaným, politikové nebo čistomilní, přežvýkavci nebo samomyšlící, pracovníci nebo hubomelové, volnomyšlenkáři nebo obsazenomyšlenkáři, lidé smyslní nebo nesmyslní, pokrokoví nebo zaostalí, obmezení nebo neomezeně hloupí, atd atd.

Jsou však lidé, kterým je radno se vyhnout na 2 km cesty, lidé a lidičky, kteří si říkají astronomové. Astronomie. Ptáte se co je to. Astronomie je něco, před čím je nutno se zamyslit, odplivnout, vynadat, vymítit, ~~ne, to je všechno málo.~~ Astronomie je něco, co je nutno vyhladit z povrchu zemského, spálit, utopit, zničit.

Astronomie je bláznovství 20 století, nesmysl, nepraktická pitomost, šílenství věku, Astronomové jsou lidé, kteří utrácejí veřejné statky, prázdní darmojedi, blázni, pitomci,

nešťastníci kteří by potřebovali převýchovu v ústavu, ztracenci věkůž astronomové jsou lidé, kteří stavějí zbytečné hvězdárny, nekřesťansky drahé dalekohledy, kteří spotřebují peníze, potřebné k daleko užitečnější vědě lékařské, chemii, průmyslu, nezaměstnanosti, okrádají poctivé občany o těžce vydělané koruny laskavým svolením podívat se do dalekohledu, kde nikdo nic nevidí, atd. aťd.

† Nevěříte.

A přeci je mnoho lidiček, kteří tomu nejen věří, ale přesvědčují ještě jiné.

A potom chtějte získávat nové členy.

Ing Š.

- o - o - o -

Ono je odtud až potud. Ale ňak přísloví praví, všeho s mírou, neboli co je moc, to je moc. A opravdu trochu moc je vtipů velezasloužilého Sluníčkáře Vlčka. Jako třeba tendle: Přijel do Prahy z Úpice pan L., a na LHŠ hned kde prej je dalekohled. A hned s ním na baštu, namířil na obzor, vytáh proměnářskou mapku - von je zažranej proměnář - kouká, a bádá, a vona hodina, voni dvě, vona půlnoc, a von furt jen kouká, a na hodiny, a zas do dalekohledu. Taxem nemoh odolat, a ptám se, co to pořád dělá. A von dí : ale čet sem, že je válka na obzoru, tak sem chtěl vidět, jak vypadá, a určit srovnávací ...

Redakce P I Z vybírá na věnec. Též květinové dary přijímáme v úředních hodinách. Upozornujeme, že posledním přáním Vlčka bylo, dát ~~xxx~~ menší dárek dobročinným účelům,

- o - o - o -

D i v o k é t ý r á n í n e v i n n ý c h

Astronomie je věda. A proto jsme vděční našim amatérům, že se o tuto vědu starají. Bohužel se při tom shledáváme s poměry, které zaráží. Zdá se, jako by určité kruhy za každou cenu chtěly znemožňovat vědeckou práci; že při tom se používá všech prostředků, i všech metod, které mají práci znechutiti, to by ještě jakž takž se sneslo. Bohužel poslední dobou útoky se stávají tak nesnesitelné, že na ně upozorňujeme úřady. Překážky, ústrky, posmívání, přešly v úplný teror, naši lidé jsou šikanováni, honěni dolů s Petřína, a štvání zbytečně zase zpět, jsou nuceni nositi lehátka na baštu, aby je hned odklízeli, a to vše pro neastronomické chování ředitele meteorologické centrály, jakéhosi Skály / píše se latinsky ! Asi se za 17 let ještě nenaučil česky!/, který sotva pozorovatelé vyjdou pozorovat, rozhodí mraky ze svého pytlíku, a jen pozorovatelé odejdou, nebo sejdou s Petřína, mraky zase schová. Jak mají pozorovatelé slézáti zbytečně 100 m výškového rozdílu mezi Újezdem a LHŠ? Jak možno žádati pozorovatele, aby neustále tahali lehátka a ostatně potřeby nočního života mezi baštou a observatoří? A takové kanadské " žertíky " provádí ředitelství tak často, že to hraničí s týráním. Ptáme se proto příslušných úřadů : bude učiněna rázná náprava?..

anoným.

- o - o - o -

☞ P I Z j e d n o u ,

P I Z v ž d y c k y .

Pamatujte proto P I Z, časopis v y b r a n é k v a l i t y .

Vrátník se vsadil, že předhoní Vlčka v blbejch vtipech.

A Vrátník tu sázku vyhrál.

Von dal totiž k dobru tendleten vtip:

Přišel ondyho malej Sandy Mac Gal k tátovi, starýmu Škotovi z Edinburgu. A povídá, že by jako chtěl do bio. A táta, jako že, co mu je do toho. A Sandy, že by ale chtěl ha ten biograf šilink. To dohřálo starýho Mac Galla, a popad'řemen, a za klu-kem. I těší matka starýho tátu Mac Galla: Ale starej, co porád proti tomu dítěti máš. I dí Mac Gall: Koukej stará, dyk je to takovej holomek marnotratná. Furt jen myslí na radovánky, a na zábavu. Před dvěma měsíci koukal celou noc na zatmění Měsíce, a dnes zas chce do bio. Jako by už nemoh'počkat až ~~napřeszek~~ na to Slunce.

- o - o - o -

To se ví, jak to už jináč nejde, jak zvěděl Vlček o své porážce, zmizel, a tejden se na LHS neobjevil V sobotu konečně přiběhl, a povídá:

Vraťas, já mám přece jen blbější vtipy než ty.

Na to Vratník : I di, to není možný.

A přece je, koukej:

A s těmito slovy vzal od Šeka klíč od hvězdárny - bylo to na baště, při 3° pod nulou, a po půl noci - a hodil ho do alpinia.

A Vraťas se dal do řvaní, a sakrování. A Šek se začal řehtat, a řehtal se, a nebyl k utišení. I povídá Vraťas:

Čemu se směješ?

I dí Šek : Ty vole, dyk já mu dal jehoklíč, kerej sem mu ukrad ze zimáku!

- o - o - o -